

VALTIOVARAINMINISTERI ALEXANDER STUBB
PUHE HÄMEENLINNAN PAASIKIVI-SEURASSA
6.6.2016

Hyvät ystävät,

Tulin tänään puhumaan kanssanne Suomen turvallisuudesta.

Tiedämme kaikki, että Suomella on samaan aikaan muitakin huolia. Tuskallisen hitaasti kääntyvä taloustilanne on yksi; maahanmuuttajien kotouttaminen toinen.

Mutta turvallisuus on asia, jota ei voi laittaa syrjään odottamaan parempia aikoja. Turvallisuus on lopulta kaiken, myös talouden ja hyvinvoinnin perusta.

Tilanne Suomen lähiympäristössä on muuttunut nopeasti. Venäjä on voimalla siirtänyt Euroopan rajoja ja terroristit ovat iskeneet taas Euroopan pääkaupunkeihin.

Suomen oma turvallisuustilanne on edelleen hyvä ja vakaa. Puolustuskykymme on vahva ja sisäinen turvallisuus hyvissä käsissä.

Olisi kuitenkin erittäin suuri virhe uskotella, että mikään ei ole muuttunut. Että voimme jatkaa entisellään. Että ikävät asiat maailmalla eivät kosketa Suomea.

Juho Kusti Paasikivi oli piinkova realisti. Hän teki äärimmäisen vaikeissa tilanteissa sen, mitä isänmaan etu vaati. Mutta se edellytti tarkkaa kuvaa Suomen tilanteesta ja liikkumavarasta. Ja se edellytti rohkeutta tehdä johtopäätöksiä.

Siksi on aivan välttämätöntä että meillä kaikilla, siis Suomena kansakuntana, on tarkka ja totuudenmukainen kuva maamme turvallisuusympäristöstä. Jotta voimme yhdessä tehdä tarvittavat johtopäätökset.

Sen takia meidän pitää käydä avoin, rehellinen ja syvälinen keskustelu Suomen tilanteesta. Ilman että ketään leimataan. Ilman että on aiheita, joista ei saa puhua.

Yritän itse näyttää tänään esimerkkiä. Käyn ensin läpi muutosta, joka Suomen turvallisuusympäristössä on tapahtunut aivan viimeisten vuosien aikana.

Sen jälkeen esitän oman näkemykseni Suomen parhaasta etenemistavasta.

Toivon, että tästä herää aitoa keskustelua, joka ei keskity menettelytapoihin eikä poliittisten leimojen lyömiseen. Suomalaiset ansaitsevat parempaa keskustelua omasta turvallisuudestaan.

Hyvät ystävät, tässäkin salissa on varmasti monta eri näkemystä siitä, mikä on muuttunut ja miten Suomen pitäisi muutokseen vastata.

Mutta tiedän, että meillä kaikilla on yhteinen näkemys tavoitteesta:

Yhteinen tavoitteemme on, että Suomi on jatkossakin turvallinen ja menestyvä maa. Maa, joka on täysin vapaa tekemään omat valintansa ja jonka koskemattomuutta ei kukaan loukkaa.

***

Miltä Suomen turvallisuusympäristö siis tänä päivänä näyttää?

Katsoipa Suomesta mihin ilmansuuntaan tahansa, maisema näyttää kovin erilaiselta kuin vielä muutama vuosi sitten.

Idässä on entistä arvaamattomampi Venäjä, jolla on entistä voimakkaampi kyky ja valmius käyttää voimaa omien päämääriensä ajamiseen. Venäjän keinovalikoima on laaja. Nykyään puhutaan hybridivaikuttamisesta, mikä kattaa erilaiset sotilaalliset, teknologiset ja viestinnälliset keinot vaikuttaa kohdevaltioon. Suomikin on saanut osansa.

Näin ei ole aina ollut. Olin itse yksi niistä, jotka pitkään uskoivat Euroopan ja Venäjän lähentyvän hyvässä hengessä. Puhuin paljon Venäjän viisumivapauden puolesta. Muistan eräänkin pitkän illan ulkoministerikollega Sergei Lavrovin kanssa vuonna 2010, kun katsoimme yhdessä jalkapalloa ja paransimme maailmaa.

Mutta sitten tulivat Krimin laitton miehitys ja Itä-Ukrainan sotatoimet. Voimapolitiikka palasi vahvasti Venäjän keinovalikoimaan. Edes kansainvälinen oikeus ei Venäjää näytä pidättelevän. Oikeastaan kehitys alkoi jo Georgian sodasta vuonna 2008.

Suomella on edelleen hyvä keskusteluyhteys venäläisten kanssa, vaikka Venäjä tietää Suomen olevan horjumaton osa EU:ta ja länttä. Olemme EU:n rintamassa vaatimassa Ukrainaan rauhaa ja käytämme painostuskeinona varsin pitkälle meneviä talouspakotteita.

Ehkä juuri EU-pakotteiden takia Venäjä on pyrkinyt painostamaan myös Suomea. En esimerkiksi jaksa uskoa, että turvapaikanhakijoiden yllättävä pääsy itärajan yli oli sattumaa.

***

Meistä etelään ovat Viro, Liettua ja Latvia, jotka ovat sekä Euroopan unionin että puolustusliitto Naton ytimessä. Hyvä niin, koska ilman Naton, siis viime kädessä Yhdysvaltojen siipien suojaa, Baltian maiden asema olisi nyt erittäin hankala.

Kun katsoo pidemmälle etelään, erottuu uusi Länsi-Euroopan ja Venäjän välinen jakolinja. Ukrainan, Valko-Venäjän, Georgian ja Moldovan asema tällä rajalinjalla on tukala.

Ja vielä laajemmin katsottuna: Pakolaisuus, terrorismi ja Syyrian sota lisäävät epävakautta kaikkialla Euroopassa, myös meillä Suomessa.

***

Pohjoisessa suunnassa arktiset alueet herättävät entistä enemmän sekä taloudellista että sotilaallista kiinnostusta. Arktisilla alueilla on siemenet sekä uudenlaiseen yhteistyöhön että uudenlaisiin konflikteihin. Suomelle on vahva pyrkimys ottaa isompaa roolia arktisilla alueilla. Presidentti Niinistön aloite Arktisesta huippukokouksesta Suomessa on erinomainen.

***

Kaikkein tärkein ilmansuunta meille on kuitenkin länsi, lähimpänä naapurimme Ruotsi. Suomella ja Ruotsilla on yhteinen historia ja – niin uskon – myös yhteinen tulevaisuus.

Haluan tänään käyttää aikaa nimenomaan Ruotsiin. Käsitkseni on, että meillä ei ole täysin ymmärretty Ruotsin turvallisuuspoliittisen tilanteen ja ajattelun nopeaa muutosta.

Ruotsi näyttää toden teolla havahtuneen siihen, että heidän taannoinen päätöksensä luopua aluepuolustuksesta ja yleisestä asevelvollisuudesta oli virhe. He tiedostavat, että Itämeren heikentynyt turvallisuustilanne edellyttää vahvaa kansallista puolustuskykyä.

Ruotsin Puolustusvoimien edellinen komentaja Sverker Göransson kohautti pari vuotta sitten sanomalla, että yksin Ruotsi pystyisi puolustautumaan korkeintaan viikon ajan. Lausunto otettiin vakavasti. On syytä olettaa, että Puolustusvoimien komentaja tietää mistä puhuu.

Ruotsissa on myös todettu, että jos Itämeren alueella syttyy aseellinen konflikti, Ruotsin ja Suomen alue olisi kriittisen tärkeä kummankin osapuolen toimille. Se tarkoittaa, että sekä Naton että Venäjän joukot pyrkisivät hyödyntämään Ruotsin aluetta.

Eriytynen huolenaihe ruotsalaisille on strategisesti tärkeä Gotlannin saari. Ruotsalaiset puolustusasiantuntijat myöntävät julkisesti, että Ruotsi ei tällä hetkellä kykene puolustamaan saarta ilman apua.

On arvioitu, että Venäjä pyrkisi hyödyntämään etenkin Gotlannin lentokenttää ja satamia. Sieltä käsin Venäjä kykenisi vaikeuttamaan Naton vahvistusten saamista Itämeren alueelle.

Venäläisten pommikoneiden näyttävät hyökkäysharpjoitukset ruotsalaisia kohteita vastaan eivät ainakaan hälvennä näitä huolia.

Ruotsi laatii parhaillaan selvitystä turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta yhteistyöstä. Sen lähtökohdaksi on, että jos lähialueille syntyisi konflikti, Ruotsi joutuisi vääjäämättä sen osalliseksi. Sotilaallisella liittoumattomuudella ei olisi siinä tilanteessa merkitystä. Toisin sanoen, vanha puolueettomuuden perinne ei enää päde.

***

Millaisia johtopäätöksiä Ruotsin johdossa on tehty uudesta tilanteesta?

Ensinnäkin Ruotsi panostaa puolustukseen enemmän rahaa. Suunniteltujen leikkauksen sijaan määrärahoja korotetaan yli miljardilla eurolla vuosina 2016–2020.

Toiseksi Ruotsi pidentää sotilaiden peruskoulutusta ja selvittää asevelvollisuuden ainakin osittaista palauttamista.

Kolmanneksi Ruotsi tiivistää entisestään puolustusyhteistyötä Yhdysvaltojen ja muiden kumppaneiden, kuten Britannian ja Suomen kanssa. Naton isäntämaasopimus on nyt voimassa ja Ruotsi käy kumppaniensa kanssa koko ajan keskusteluja seuraavista askeleista.

Neljänneksi Ruotsi käy vakavaa keskustelua Nato-jäsenyyden hakemisesta ensi vaalikaudella. Nykyinen hallitus ei tule asiassa etenemään mutta tilanne saattaa muuttua nopeasti vuoden 2018 parlamenttivaalien jälkeen.

Ilmapiirin muutos näkyy kansalaisten ja puolueiden kannoissa. Tuoreen Göteborgin yliopiston mielipidetutkimuksen mukaan Nato-jäsenyyden kannattajia on ensimmäistä kertaa enemmän kuin jäsenyyden vastustajia. Kaikki neljä niin sanotun porvariallianssin puoluetta Ruotsin Kokoomuksen johdolla ovat Nato-jäsenyyden kannalla.

Kyselyistä käy ilmi myös se, että enemmistö Ruotsindemokraattien kannattajista on Nato-jäsenyyden puolesta, vaikka puolueen virallinen linja on vastaan. Sosiaalidemokraattien johto on jäsenyyttä vastaan, mutta puolueessa on toistakin ilmaa. Ku-

ten Liisa Jaakonsaari totesi blogissaan muutama viikko sitten, "Nato on historiallisesti sosialidemokraattinen projekti".

***

Ruotsi siis kokee olonsa turvattomaksi ja on vetänyt siitä selkeät johtopäätökset. Nato-jäsenyys on todellinen vaihtoehto, mutta istuva hallitus ei jäsenyyttä hae. Päätösten aika on vasta vuoden 2018 vaalien jälkeen. Siksi Ruotsi panostaa nyt voimakkaasti kahdenväliseen yhteistyöhön etenkin Yhdysvaltojen mutta myös Suomen ja Britannian kanssa.

Meidän ei pidä aliarvioida Ruotsin kykyä tehdä isoja muutoksia nopeasti. Katsotaan vaikka maahanmuuttopolitiikkaa. Ruotsin linja maahanmuuttoon on kiristynyt dramaattisesti. Monen mielestä linja on kääntynyt 180 astetta. Ja muutoksen teki punavihreä hallitus.

Oma arvioni on, että Ruotsissa seurataan nyt erittäin herkällä korvalla Venäjän liikkeitä. Jos Venäjä palaa yhteistyön tielle ja vähentää uhkaavaa toimintaansa, Ruotsi voi vielä pysyä Naton ulkopuolella.

Mutta jos Venäjä jatkaa nykyisellä linjallaan, Ruotsille ei jää muuta vaihtoehtoa kuin hakea turvaa Natosta. Huoli oman puolustuksen kestävydestä on niin suuri.

***

Näin siis Suomen lähialueilla, Itämeren alueella.

Toinen Suomen turvallisuuteen vaikuttava tekijä on terrorismi. Eurooppaan kohdistuvassa terrorismissa ei sinällään ole mitään uutta. Iskuja Euroopan pääkaupunkeihin on valitettavasti tapahtunut aiemminkin. Muistamme surulliset iskut Lontooseen ja Madridiin.

Suojelupoliisin mukaan myös Suomeen kohdistuva terroriuhka on kohonnut ja monimuotoistunut vuoden 2014 tasosta. Terroristijärjestöjen suunnitelmallisten iskujen

uhka on edelleen matala, mutta yksittäisten terrorististen väkivallantekojen uhka on kohonnut.

Yhteiskuntien epävakaus ja konfliktit Afrikassa ja Lähi-idässä ovat luoneet pohjaa ääri-islamististen terroristijärjestöjen kasvulle. Syyrian sota on tästä ehkä surullisin esimerkki.

Meillä Suomessa, kuten Ruotsissakin, on henkilöitä, jotka ovat lähteneet täältä taistelemaan terroristien riveissä. Terroristit myös käyttävät hyväkseen sotaa pakenevien ihmisten hätää ja soluttautuvat pakolaisten joukkoon.

En halua tässä mennä syvemmälle sisäisen turvallisuuden asioihin. Haluan vain korostaa, että terrorismi on ongelma myös Suomelle ja että olemme ryhtyneet toimiin.

***

Mitä tämä kaikki merkitsee Suomelle? Ja mitä meidän pitää tehdä?

Kuten alussa totesin, kaiken avain on realistinen kuva turvallisuusympäristön muutoksesta.

Väittäisin, että meillä on tehty varsin hyvää analyysiä ympäristön muutoksesta. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ei ole vielä valmis mutta voin paljastaa, että sen analyysi on laadukasta. Laadukas oli myös Nato-selvityksen analyysi Itämeren alueen muutoksesta.

Mikä meiltä edelleen puuttuu, on avoin ja analyttinen julkinen keskustelu, joka joutaisi kohti kansallista yhteisymmärrystä muutoksen syvyydestä ja sen merkityksestä.

Media on tehnyt ihan hyvää työtä ja keskustelua käydään. Olen enemmän huolissani meidän poliitikoiden halusta käydä aitoa vuoropuhelua.

***

Tässä omat ehdotukseni keskustelun pohjaksi. Yritän tiivistää johtopäätökseni kolmeen ajatukseen.

(1) Ensinnäkin on itsestään selvää, että Suomen pitää osaltaan luoda vakautta ja turvallisuutta lähialueilleen. Meidän pitää olla osa ratkaisua, ei osa ongelmaa.

Itämeren alueella epävakautta aiheuttaa Venäjän toiminta ja siitä syntyvä epäily Baltian maiden puolustuskyvystä. Vastauksena tähän Nato on vahvistanut läsnäoloaan Baltiassa ja Itämerellä. Lopputuloksena on sotilaallisen toiminnan ja jännitteiden lisääntyminen puolin ja toisin.

Epävakautta voi lisätä myös kysymys siitä, pystyvätkö Ruotsi ja Suomi kriisitilanteessa estämään alueensa luvattoman käytön. Kuten edellä sanoin, Ruotsi pelkää, että Venäjä ottaisi haltuunsa osia Gotlannista. Voi hyvin olla, että myös Suomen aluetta pyrittäisiin hyödyntämään.

Itämeren alue vakautuu, kun nämä epävarmuustekijät poistuvat. Suomen on huolehdittava omasta puolustuskyvystään. Käytännössä se tarkoittaa muun muassa sitä, että meidän on toteutettava suunnitteilla olevat ilmavoimien ja merivoimien isot hankinnat vaikka ne merkitsevät todella suuria taloudellisia satsauksia.

Meidän on entistä määrätietoisemmin vahvistettava puolustusyhteistyötä Yhdysvaltojen, Ruotsin, muiden Pohjoismaiden ja Britannian kanssa. Yksin ei missään tapauksessa kannata jäädä.

Vahvin, tilannetta vakauttava tekijä olisi Suomi ja Ruotsin liittyminen puolustusliittoon. Se poistaisi epäilyt siitä, kuka toimii Suomen ja Ruotsin alueella. Se myös poistaisi epäilyt Baltian maiden puolustuksesta. Kynnys loukata Suomen tai Ruotsin aluetta nousisi ratkaisevan korkealle. Samalla kynnys loukata Baltian maiden koskemattomuutta nousisi entistä korkeammalle.

Usein kuulee sanottavan, että Nato-jäsenyys veisi Suomen mukaan puolustamaan Baltian maita. Totuus on, että Suomi ei nykyisessä tilanteessa voisi jäädä konfliktin ulkopuolelle, jos esimerkiksi Viroon kohdistuisi hyökkäys. Kuten ei jäisi Ruotsikaan.

Suomella ja Ruotsilla on Euroopan unionissa sovittu avunantovelvoite. Tasavallan Presidentti Sauli Niinistö on todennut, että "on mahdotonta ajatella, että unioni vain katseella seuraisi, jos sen jäsenmaata ja aluetta loukataan".

Konkreettisesti tämä näkyi, kun Suomi vastasi myöntävästi Ranskan taannoiseen avunpyyntöön. Silloin hallitus totesi, että "Suomi toimii siten kuin se toivoisi toimittavan itseään kohtaan".

Suomi ei kuitenkaan lähettäisi joukkoja Baltian maihin. Tämä todetaan selvästi myös Nato-selvityksessä. Meille ei edes ole sellaiseen sopivia joukkoja.

Tukemme olisi toisenlaista. Oleellisin apu olisi, että Suomi turvaisi oman alueensa koskemattomuuden, eli estäisi Venäjää käyttämässä sitä.

Kun rajat ovat kaikille selvät, lopputuloksena olisi entistä vakaampi Itämeren alue.

Kuten hyvin tiedämme, tämä hallitus ei esitä Nato-jäsenyyden hakemista. Senkin takia on tärkeää, että etenemme muilla yhteistyön rateilla. Juuri niin kuin Ruotsi tekee.

Mainitsin aiemmin Britannian. Britannialla on yhdet Euroopan vahvimista ja suorituskykyisimmistä asevoimista. Suomen kannattaa nyt etsiä tapoja tiivistää yhteistyötä myös Britannian kanssa. Liittyminen Britannian Nato-kehysvaltioryhmittymään olisi järkevää. Norja ja Tanska ovat siinä jo mukana.

Britannia on tärkeä juuri nyt myös EU-suhteensa takia. Kävi kesäkuun kansanäänestyksessä miten hyvänsä – itse veikkaan, että Britit jäävät unioniin – meidän on löydettävä ne eurooppalaisen yhteistyön alueet, jotka ovat Britannialle tärkeitä. Sisämarkkinoiden ja vapaakaupan ohella puolustus ja turvallisuus ovat ilman muuta sellaisia. Puolustusyhteistyö on siis myös keino pitää Britannia kiinni eurooppalaisessa yhteistyössä. Se taas on Suomen etu.

(2) Toiseksi Suomen pitää osaltaan luoda vakautta ja turvallisuutta Euroopan lähi-alueille, Lähi-itään ja Afrikkaan. Radikalismi kasvaa toivottomuudesta, jota luo sota, köyhyys ja taloudellisten mahdollisuuksien puute.

Meidän on jatkettava määrätietoista kehitysyhteistyötä alueella. On ollut hienoa seurata, kuinka nopeasti ja tarmokkaasti ministeri Toivakka on suunnannut Suomen kehitysapua pakolaisten lähtömaihin. Tarpeet ovat valtavia. Siksi Suomen pitää kasvattaa kehitysyhteistyön määrärahoja heti kun taloustilanne suinkin antaa siihen mahdollisuuden.

Suomen tulee jatkaa myös aktiivisuuttaan kriisinhallinnassa. Tällä hetkellä tärkeintä on ISIL:n ja muiden ääriliikkeiden vastainen toiminta. Siksi olemme päättäneet jatkaa ja vahvistaa koulutustoimintaamme Pohjois-Irakissa.

(3) Kolmanneksi meidän on varmistettava sisäinen turvallisuus. Se edellyttää sekä resursseja että oikeita toimivaltuuksia. Suojelupoliisin resursseja on kasvatettu ja toimivaltaa laajennetaan tiedustelun osalta. Hallitus on juuri esittänyt lakimuutosta, jolla vaikeutetaan matkustamista terroristiseen tarkoitukseen.

Sisäinen turvallisuus edellyttää myös maahanmuuttajien onnistunutta kotoutumista. Koulutus ja työllistyminen ovat tässä avaintekijöitä.

Ensiarvoisen tärkeää on myös huolehtia suomalaisen keskustelun sävystä. Vastakkainasettelu, rasismi ja vihapuheet on kitkettävä alkuunsa.

Kaiken rinnalla Suomella pitää olla luonnollisesti olla hyvät suhteet kaikkiin naapureihinsa. Etenkin Ruotsiin, Norjaan ja Viroon mutta ilman muuta myös Venäjään.

On päivänselvää, että Suomi ei uhkaa Venäjää nyt eikä se uhkaisi Venäjää myöskään Naton jäsenenä. Suomi päättäisi aina itse, missä ja minkälaisia joukkoja maamme alueella on. Itse pitäisin viisaana, että tukikohdat olisivat jatkossakin vain suomalaisia. Ydinaseita Suomeen ei saa missään tapauksessa tuoda.

Suomi päättää aina itse, miten se suhtautuu Venäjään. Jatkamme käytännöllistä vuoropuhelua kaikissa olosuhteissa. Kauppakumppaneiden ja naapureiden täytyy aina tulla toimeen keskenään.

***

Usein kuulee kysyttävän, miksi Suomen pitäisi muuttaa hyväksi havaittua turvallisuuspoliittista linjaa.

Hallituksen tilaamassa Nato-selvityksessä todetaan, että Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyys olisi maille perustavanlaatuinen muutos, Sea Change.

Olen tästä eri hieman mieltä. Perustavanlaatuinen muutos, Sea Change, Suomen lähialueilla on jo tapahtunut. Se ei ole tullut hetkessä vaan viime vuosien kuluessa. Kuvasin muutosta aikaisemmin.

Suomi ei ole koskaan voinut estää ympäristönsä muutoksia. Olemme vain voineet tehdä johtopäätökset ja vastata muutokseen. Kysymys kuuluukin, olemme ymmärtäneet muutoksen merkityksen.

Ja sitä paitsi: Suomen ulkopolitiikan linja on J.K. Paasikiven ajoista alkaen ollut oman liikkumatilan laajentaminen ja yhteistyön tiivistäminen läntisten kumppaneiden kanssa. Olisi iso muutos, jos poikkeaisimme tästä linjasta.

Ja vielä: Olisi erittäin kauaskantoinen päätös, jos päättäisimme olla tekemättä mitään.

***

Paasikivi-seurassa kuuluisi tietysti siteerata Paasikiveä itseään.

Lainaan silti Yhdysvaltain presidentti John F. Kennedyä. Hän totesi erässä puheessaan muutama kuukausi ennen kuolemaansa näin:

"Aika ja maailma eivät pysy paikallaan. Muutos on elämän laki. Ne, jotka katsovat vain menneisyyttä tai nykyhetkeä, menettävät otteensa tulevaisuudesta".

Toiveeni ja pyyntöni teille tänään on tämä:

Ei tukahduteta keskustelua Suomen turvallisuuspolitiikasta vaan puhutaan siitä suoraan ja avoimesti.

Ei leimata ja tuomita toinen toisiamme vaan keskitytään asioihin ja Suomen yhteiseen etuun.

Ja ennen kaikkea: Ei jähmetytä pelkäämään uhkia ja muutosta vaan tehdään yhdessä se, mikä on isänmaan kannalta parasta.

Kiitos.

***